

Brauli Montoya Abad (Ciutat de Mallorca)

Coneixement i conreu de la Lingüística General als Països Catalans (1857-1937)¹

0. La lingüística, en un sentit genèric - ço és, no aplicada a cap llengua concreta -, ha tingut ben poc èxit entre els lingüistes catalans. Encara ara no es pot dir que siga coneguda i conreada àmpliament. Potser la justificació d'aquest fet es troba en la urgència que sempre ha mogut els lingüistes del país: estudiar i normativitzar la pròpia llengua.

Això no obstant, tant en el present com en un passat immediat podem rastrejar entre les obres i els autors dedicats a la llengua i la literatura catalanes tot un seguit d'idees lingüístiques, unes vegades subjacents i d'altres ben paleses, que donen cos als seus treballs. Naturalment, entre els estudiosos actuals, aquestes idees es mostren d'una manera més explícita.

En el present article em propose de fer un repàs a les manifestacions de la lingüística general als Països Catalans durant un període de vuitanta anys especialment rellevant per a la llengua, la cultura i la literatura catalanes. Aquest marc històric se situa a cavall dels segles XIX i XX, en concret, des de 1857 fins a 1937. Aquestes dues dates, en principi no significatives per a la lingüística internacional, corresponen a les de la publicació de les obres que inauguren i tanquen, respectivament, l'etapa en qüestió.

Per a la història de la lingüística, el començament d'aquest període lingüístic català no és gaire lluny de l'inici de la consideració científica de la lingüística (YNGVE 1986: 1); quant al seu acabament, succeeix poc després de l'exaltació «oficial» de l'autonomia de la lingüística durant el Primer Congrés de Lingüistes a l'Haia, en 1928 (JAKOBSON 1971: 81). Si ens atenim a les etiquetes a l'ús, el nostre moment històric va del comparatisme a l'estructuralisme i, val a dir, d'una

¹ Aquest article és una versió actualitzada de la lliçó magistral llegida pel seu autor en un concurs universitari celebrat a la Universitat de les Illes Balears el juny de 1988.

manera no gaire descoordinada amb l'aparició d'aquests moviments i d'altres de menors que s'hi succeeixen. Això indicaria que, malgrat l'escassetesa dels seus fruits, la lingüística catalana del moment no manca d'un mínim d'actualització.

Per a la història de la llengua catalana, el quasibé centenar d'anys a què em referiré roman isolat entre dues etapes de «sequera»: abans hi ha el buit de la Decadència (si exceptuem qualche figura il·lustrada) i després hi ha el trencament que suposa la derrota en la Guerra Espanyola (1939). Durant la Decadència, el català viu una acumulació de canvis lingüístics, molts dels quals provenen d'una interferència des del castellà, que actua sense cap fre normativista per part de la classe culta catalanoparlant. Igualment ocorre al llarg de la postguerra, per bé que en una etapa molt més curta.

Culturalment, i artísticament, l'època objecte d'estudi apareix limitada per la Renaixença i el Noucentisme, amb la inclusió del Neoucentisme literari, segons FUSTER (1972: 263 i 282).

Els autors que tractaré tot seguit es reparteixen entre aquells que manifesten només un coneixement de la lingüística, a través d'escrits o cites bibliogràfiques amb finalitat distinta a la de la lingüística general, i aquells altres que ja la conreen *motu proprio*. Entre els primers parlaré d'Antoni de Bofarull i de Carles Riba; i entre els segons em referiré a Lluís Nicolau d'Olwer, Pere Barnils, Manuel de Montoliu, Ricard Aragó («Ivon l'Escop») i Alexandre Galí, sobretot. I entre uns i altres també caldrà atendre l'obra dels autors que mostren un major decantament envers l'estudi de la llengua catalana: Antoni M. Alcover, Antoni Griera i Pompeu Fabra. De fet, cal reconèixer que els veritables lingüistes de tota aquesta sèrie de noms són els tres darrers juntament amb Pere Barnils. Tant Nicolau d'Olwer, com Montoliu, com Aragó o com Galí van dedicar més temps, interès i energies a altres matèries i afeccions; així, Nicolau d'Olwer i Montoliu es van ocupar més de literatura que d'altra cosa, Aragó va centrar la major part de la seua activitat en la creació i la propagació d'una «Lliga del Bon Mot», i, finalment, Galí ha destacat molt més en el camp de la pedagogia. Nogensmenys, aquests quatre, encara que no els puguem anomenar lingüistes pròpiament, són els únics (amb Barnils) que han atès el camp de la lingüística general.

Per coherència amb el plantejament cronològic del present treball, seguiré un ordre d'exposició d'acord amb el desenvolupament històric (i temàtic) de la lingüística. Quan calga, no eludiré la referència a algun altre autor - Emili Vallès i Josep Calveras, concretament -, «menor» des de la perspectiva d'aquest escrit.

1. El comparatisme arriba als Països Catalans de la mà d'Antoni de Bofarull i de Lluís Nicolau d'Olwer, amb l'acompanyament discret d'Emili Vallès.

Bofarull (1821-1892) és més conegut com a autor de la primera novel·la històrica i romàntica en català, *La orfaneta de Menargues o Catalunya agonitzant*, i pels seus treballs d'història. La seua obra lingüística, aplegada recentment per Jordi Ginebra (1987), ha passat més desapercibuda. D'aquesta obra ens interessa destacar el seu discurs a la Reial Acadèmia de Bones Lletres de Barcelona, *La llengua catalana considerada històricament* (1857). Aquest discurs, embolcallat en un estil típicament romàntic, i amb l'intent de fer una aproximació a la història del català, encobreix un munt de reflexions sobre l'evolució de les llengües i del llenguatge, en general. Cita Bopp, Grimm, Humboldt, Diez, etc.; sobretot, lingüistes alemanys, pels quals mostra una gran admiració, en part perquè, no essent de llengua romànica, demostren un gran interès pel món neollatí.

Els temes dominants en el discurs de Bofarull són el de la *substitució lingüística* (amb exemplificació universal i aplicada al català), el de la *hibridització de llengües* (per bé que sense emprar termes tècnics com els de *crioll* o *lingua franca*, que més tard farà servir Schuchardt) i el de *canvi lingüístic*, que considera constant i estès arreu del món (i segons el qual, les llengües no moren mai, simplement es transformen per acumulació de canvis lingüístics, com ara en el pas del llatí al català).

Vallès (1878-1950), un dels dos gramàtics que s'amaga sota el pseudònim «Jeroni Marvà», és autor d'un altre discurs, *Apologia de la llengua catalana* (1916), on desenvolupa les mateixes idees de Schleicher per bé que sense citar-lo. Vallès estableix un paral·lelisme entre la vida dels organismes de la natura i l'evolució de les llengües; en consonància, les paraules són les cèl·lules del llenguatge. És curiós

remarcar que, de la mateixa manera que Schleicher, a més de lingüista, era botànic, Vallès era físic a més de gramàtic.

Nicolau d'Olwer (1888-1961) ja s'acosta a un conreu més professionalitzat de la lingüística. Va exercir com a filòleg a la universitat i va publicar un opuscle introductor i a la lingüística general en la prestigiosa col·lecció «Minerva», de la Diputació de Barcelona (1917). Dissortadament, després d'això, només tenim notícia dels seus estudis sobre Pere Abelard però que no van donar lloc a cap publicació (*GEC*, art. Nicolau d'Olwer).

L'opuscle referit és, de la seua època, el treball més seriós quant a l'ús de fonts, maneig de bibliografia i tractament objectiu de temes. Al primer capítol, «Què és una llengua?», hi ha diversitat temàtica. Planteja les distincions entre *llengua* i *llenguatge*, i entre *paraula* (articulada) i *crit* (inarticulat). Els *elements del llenguatge*, segons Nicolau d'Olwer, són els *sons*, les *paraules*, l'*accent* i la *construcció*. Els sons els divideix universalment en *explosius* i *continus* (el darrer grup és de vocals, nasals i líquids). Aquest caràcter universal dels sons el posa en relació amb l'aprenentatge lingüístic dels infants. Parla també de l'afàsia com a resultat d'una lesió cerebral i de la capacitat comuna a totes les races humanes per a aprendre qualsevol llengua. Quan parla de *construcció*, es refereix a la sintaxi, que pot ser *lliure* o *fixa*, i en aquest darrer cas, *descendent* o *ascendent* (respectivament, segons vaja el subjecte en primer lloc o no). Així, ens introdueix en la qüestió de l'ordre dels mots, que és conseqüència del moviment de les idees i del moviment sintàctic (sense dir-ho així, toca la distinció entre *tema* i *rema*). L'exemplificació que il·lustra els diferents elements del llenguatge és ben diversa: es basa en el sànscrit, l'indoeuropeu, el grec, el llatí, el francès, el turc, l'anglès, el xinès i l'alemany.

L'altre gran tema d'aquest primer capítol és el del «dinamisme del llenguatge» i els seus «efectes», d'acord amb la nomenclatura del nostre autor. Fent ús de denominacions modernes, hi hauríem de parlar de la variabilitat i el canvi lingüístics. La variabilitat es manifesta en les quatre dimensions que avui anomenem estilística, social, geogràfica i històrica. El canvi lingüístic és analitzat segons els preceptes neogramàtics i obeeix, per tant, a les lleis fonètiques i a l'analogia. Però Nicolau d'Olwer hi afegeix també com a motius del canvi la

renovació lèxica (derivació i neologia) i l'*alteració semàntica* (eufemisme, etc.).

Els dos capítols restants posseeixen un caràcter més monogràfic. El segon, «Classificació dels llenguatges», s'inicia amb una lliçó de gramàtica comparada i s'estén en sengles classificacions universals de les llengües, una de morfològica (isoladores, aglutinants i flectives) i una altra de genètica (per famílies lingüístiques) que és il·lustrada amb mapes.

El tercer capítol és una discussió sobre l'«Origen del llenguatge». Exposa dues teories, la de la «revelació» i la del «desplegament progressiu». La primera és la que defensa la intervenció divina i abonen autors que Nicolau d'Olwer cita però que avui són desconeguts (Bonal, Maistre, Lamennais). La segona teoria és la que afirma que el llenguatge és una «invenció» purament humana, d'acord amb Whitney (i amb l'ajut de Schlegel i altres que sí que han entrat en els annals de la història de la lingüística). El nostre autor defensa la teoria del «desplegament progressiu» i demostra que comparteix les idees que anys després modelaran les teories chomskyanes sobre la capacitat humana de parlar: creu que el seu origen té relació amb la unitat de l'estructura primitiva del llenguatge, i, així mateix, considera que hi ha una transmissió hereditària d'aquesta capacitat.

2. L'especialitat lingüística que va caracteritzar l'activitat de Pere Barnils (1882-1933) va ser la fonètica experimental. Emperò, els darrers anys de la seua vida va fer diverses aportacions a la lingüística general que encara són pràcticament desconegudes. Segons les notícies de Joan JULIÀ (1982a i b), entre 1919 i 1931, va escriure dues sèries d'articles a la premsa barcelonina amb els títols «De la vida de la llengua» i «De la paraula viva», va impartir un curs d'introducció a la lingüística general i aplicada, va participar al II Congrés Internacional de Lingüistes i a d'altres congressos sobre ciències lligades amb la lingüística, i, sobretot, va demostrar el seu coneixement de les diverses branques de la lingüística i, en particular, del *Cours* de Saussure. No debades, Barnils va exercir com a catedràtic de gramàtica en una escola de mestres i va dirigir un dels primers laboratoris de fonètica europeus, a Barcelona. Tampoc no podem oblidar el mestratge directe rebut de l'abat Rousselot, les revistes que va dirigir (*La Paraula* i

El Parlar) i els llibres publicats (*Estudis fonètics I i Defectes del parlar*).

3. La dialectologia és un dels camps que més dedicació ha tingut entre els lingüistes catalans, però més en forma d'estudis aplicats que no pas en forma d'estudis teòrics i metodològics. De tota manera, podem rastrejar alguna contribució esporàdica als mètodes dialectològics, que serà d'interès per a la lingüística general, en l'obra dels dos primers dialectòlegs dels Països Catalans: A. M. Alcover i A. Griera.

Alcover (1862-1932), a través del seu *Bolletí del Diccionari de la Llengua Catalana* (1901-1926) ens explica els sistemes que emprava per a obtenir informants, el desenvolupament de les seues «excursions filològiques», la recerca del llenguatge viu i divers de cada racó de llengua catalana, etc.; però tot barrejat amb un ric anecdotari i unes descripcions novel·lesques que encobreixen una preocupació real per la metodologia d'enquesta. La prova la tenim en la defensa que fa del seu mètode, basant-se en les opinions de Jakob Jud i P. E. Guarnerio, i en contra del mètode propugnat per Griera i l'I.E.C. Alcover considerava necessari entrevistar més d'un informant per localitat i acompanyar el qüestionari amb il·lustracions (vegeu *BDLC*, X, 6, 1918, p. 130-134). Fins i tot, amb l'ajut d'altres enquestadors com Bernhard Schädel o Francesc de B. Moll - que avalen el seu mètode -, arriba a entrevistar vora els 40 informants en alguna localitat (vegeu *BDLC*, XII, 5, 1922, p. 309-315).

Griera (1887-1973) dirigí la primera època del *Butlletí de Dialectologia Catalana* (1913-1930), des del qual contribuí a la difusió de la romanística del moment. Al butlletí van escriure Meyer-Lübke, Schuchardt, Spitzer, etc.; s'hi ressenyaren llibres de Bottiglioni, Dautzat, Menéndez Pidal, Wartburg, etc. Tanmateix, l'activitat personal de Griera no va estar a l'altura de les circumstàncies: cenyint-nos només al seu mètode d'enquesta dialectal, hem de criticar-li la selecció gens acurada i molt heterogènia de subjectes, la tria d'un sol informant per localitat i el plantejament de les qüestions per ordre alfabètic (Griera 1923).

4. L'idealisme lingüístic té com a introductors i propagadors dins la cultura catalana Carles Riba i Manuel de Montoliu, i, en certa

mesura, també Josep Calveras. Aquest moviment, d'origen filosòfic, troba a la Catalunya noucentista del moment una terra adobada gràcies a l'expansió que hi ha del pensament nacionalista.

Montoliu (1877-1961) tradueix en 1917 el llibre de Karl Vossler, *Positivisme i idealisme en la ciència del llenguatge* (1904), i en 1921 escriu un article («El llenguatge com a fet estètic i com a fet lògic»), on parteix del pensament de l'altre gran idealista europeu, Benedetto Croce, per a exposar les pròpies idees. Montoliu no amaga les seues simpaties per Vossler, com es demostra per la traducció referida i pels articles de premsa que publicà arran de la visita a Catalunya del filòleg idealista alemany (vegeu MEDINA 1989). En canvi, Croce és acusat per Montoliu (1921: 136) d'haver rebaixat l'art - el centre d'atenció de l'idealisme - «a un nivell empíric, sensual i democràtic intolerable». D'altra banda, Montoliu, en el seu treball de 1921, elogia la intuïció com a facultat humana creadora del llenguatge, en connexió amb l'ideari de Wilhelm von Humboldt, clar antecedent de la lingüística idealista.

Riba (1893-1959) va tenir l'ocasió de rebre l'ensenyament directe del propi Vossler en 1922 (vegeu MEDINA 1989). Posteriorment, a través de l'obra del literat català es manifesta molt clarament la derivació nacionalista de l'idealisme: si cada llengua configura una concepció del món, la llengua catalana personifica l'esperit del poble català (vegeu SERRANO 1984: 259). Uns enunciats semblants són els assumits per Calveras (1890-1964) en *La reconstrucció del llenguatge literari català* (1925): «...a cada llengua [...] la mentalitat característica del poble que la fa servir» (p. 170), «el segell unificador de l'ànima nacional» (p. 197).

Però l'idealisme ha beneficiat molt més els estudis literaris que no pas els lingüístics (vegeu ARENS 1969: 560-570; FERRATER 1968: 3), com ens demostren també Montoliu i Riba a través de les seues activitats preferides.

5. El primer estructuralisme europeu, el que té com a origen el lingüista suís Saussure, és introduït als Països Catalans per Ricard Aragó. Però no és ell solament qui té en compte la concepció estructuralista de la llengua. Ja hem vist que Pere Barnils coneixia i explicava el *Cours* de Saussure. També detectem el mateix coneixement a

través de l'obra dels idealistes catalans que acabem de repassar: Riba veia el llenguatge com un sistema de signes no necessaris, de natura abstracta, i Montoliu concebia els signes lingüístics com a convencionals o arbitraris. Així mateix, Emili Vallès emprava una terminologia que, a causa de l'època en què va escriure sobre lingüística general, s'avançava a l'estructuralisme.

Pompeu Fabra (1868-1948) també el podem considerar un predecessor de l'ideari estructuralista, ja que als seus treballs aplicats va adoptar un punt de vista bàsicament sincrònic en contradicció amb l'historicisme del moment. Hem de destacar ara la seua aportació descriptivista - no normativa - que trobem en els dos articles sobre fonologia catalana (de 1897 i 1906) i en la seua gramàtica catalana de 1912 (i també caldria esmentar, ja fora del nostre període, la gramàtica de 1956). Malgrat que Fabra només cita el romanista Wilhelm Meyer-Lübke, els lingüistes catalans moderns han cercat les fonts del Mestre; Ferrater (1968) les troba en Mathesius, Jespersen i Bally, i Lamuela i Murgades (1984), a banda de trobar-les en Saussure, també les localitzen en el Cercle de Praga (vegeu també COROMINES 1952; BADIA 1982; SOLÀ 1984; MASCARÓ 1984). I ja amb plena evidència, hem de referir-nos a un cicle de conferències explicat per Fabra en 1933 en què fa una exposició sobre Saussure (MOLLFULEDA 1983: 245).

Aragó (1883-1963) és una figura paradoxal. A pesar d'ésser qui més va escriure sobre lingüística general - i, en concret, sobre l'estructuralista -, és l'autor més desconegut dels qui venim comentant. Però allò més difícil de comprendre des de la nostra mentalitat actual és que usàs un pseudònim («Ivon l'Escop») per a exposar uns coneixements científics sobre el llenguatge. Quant a la causa de la seua escassa fama, podria trobar-se en les poques pàgines que dedicà al català i en el fet de no haver pertangut a l'Institut d'Estudis Catalans.

D'Aragó ens interessien els seus llibres *La paraula* (1920) i *La paraula viva* (1924). Entre tots dos sumen 508 planes, mentre que l'altre treball més clarament adreçat a la lingüística dels reportats ací (l'opuscle de Nicolau d'Olwer) només en té 32. Això no obstant, si Aragó hagués aprofitat el seu mig miler de pàgines com ho va fer Nicolau d'Olwer amb la seua trentena, el primer hauria esdevingut un bon lingüista. El desaprofitament d'Aragó prové de la finalitat suprema que (aparentment?) perseguia amb els seus llibres: l'eliminació

dels renecs de la boca del poble i la promoció d'una associació benemèrita amb el mateix objectiu, la Lliga del Bon Mot, per a la qual va captar el poeta Joan Maragall.

És possible que l'interès d'Aragó per les idees saussureanes provingués d'una relació que ell va establir entre l'objecte d'estudi fixat per l'estructuralisme lingüístic (la llengua parlada) i els seus fins benemèrits. És a dir, els gramàtics tradicionals només es preocupaven per la llengua escrita i literària, motiu pel qual la llengua parlada - l'única generalitzada entre el poble - havia «degenerat» amb el malparlar. Aragó esperava que la innovació estructuralista consistiria en la prescripció d'uns models de parla oral. Una altra barreja improcedent del nostre autor era la de la recuperació culta de la llengua catalana amb la de la «neteja» dels mals mots que la «enlletgien».

A l'hora de la veritat, però, l'extirpació dels renecs és un tema que queda reduït a les declaracions d'intencions dels pròlegs que encapçalaven els seus llibres - i en *La paraula viva*, també al subtítol i l'epíleg. Fora d'això - i fora d'una redacció recargolada, impròpia d'un text científic - les obres d'Aragó són l'exposició no sols de la doctrina de Saussure (vegeu MOLLFULEDA 1983) sinó de gairebé tota la lingüística que es feia aleshores. D'altra banda, tenim notícia d'un opuscle editat el 1918 que recollia una conferència seua de tema lingüístic, cosa que, si no constituís una excepció, demostraria la seua dedicació no secundària en favor de la lingüística general. I encara podríem disculpar el seu estil vuitcentista, quasi «novel·lesc», veient-hi un desig d'arribar a un lector popular per a corregir el seu malparlar, però també per a aclarir-li algunes nocions lingüístiques

La paraula es divideix en tres capítols. Al primer defensa la teoria creacionista del llenguatge (Aragó era capellà); fa una història de la lingüística a partir de la Grècia clàssica i l'Índia, i acaba criticant les gramàtiques que obliden la llengua parlada i només es fixen en l'escrita. Al segon capítol hi ha una presència per tot de Saussure, com ha demostrat ben bé MOLLFULEDA (1983) i hi ha també un tractament semi-científic de la blasfèmia a través de l'eufemisme. El darrer capítol, encara que adreçat a presentar una història del català, està farcit d'incursions dins la lingüística general: cita molt *Les langues dans l'Europe nouvelle*, d'A. MEILLET (1918) i demostra que combrega també amb l'idealisme lingüístic.

La paraula viva és repetitiu respecte a alguns assumptes tocats en l'anterior llibre, però encara hi guanya la novetat. Cal remarcar la visió de la facultat humana del llenguatge com a innata i universal des d'un enfocament biològic (per bé que barrejat amb les seues conviccions religioses); també és notable l'exposició sobre el llenguatge no verbal (hi parla d'una «sintaxi gestual») així com les explicacions que dóna sobre temes com l'afàsia, la localització cerebral de la capacitat lingüística, l'adquisició del llenguatge en la infantesa i l'audició i la fonació.

Tot plegat, fa l'efecte com si Aragó, a causa de la seua condició d'eclesiàstic, disfressàs les seues opinions científiques amb una suposada dèria contra els renecs i un estil «pedagògic-literari»:

I així com no entenem com veiem mentre mirem, tampoc compremem ara com parlem mentre estem realitzant el meravellós procés de la paraula, flor d'un dia, d'un instant, d'un ara, però immortal [...]. Bé valdrà, doncs, la pena, tant si és bona com dolenta, tant si ens fa bé com si ens traeix, seguir-la en sa naixença i en sa creixença, en son origen i en son fi [...] estudiant la seva biologia... (ARAGÓ, 1924: 30-31).

No debades, Aragó es basa no sols en autors (Vendryes, Grimm, Bopp, Bréal, etc.), revistes (com l'*American Journal of Philology*) i obres de lingüística, sinó també en altres camps de la ciència que s'hi relacionen com la física, la fisiologia, la psicologia, la filosofia o la història. Caldrà preguntar-se, doncs, on acaba l'Aragó moralista i on comença l'Aragó lingüista.

6. Alexandre Galí (1886-1969) representa l'anella trencada entre la tradició lingüística catalana de pre-guerra i el moment actual. Encara que formalment el podem situar dins l'estructuralisme, Galí no és tan bo de classificar com els autors vistos fins ací. D'un costat, s'interessà pel fenomen del bilingüisme, i d'un altre, per la lingüística en general però encaminant-se cap a la sintaxi. I tot això, amb un sol fil conductor: la didàctica. Professionalment, Galí va poder realitzar les seues afeccions, puix que va ocupar una càtedra de Metodologia d'Ensenyament del Llenguatge a la universitat i va exercir un càrrec relacionat amb l'educació en la Generalitat de Catalunya (durant l'Espanya republicana).

En la seua comunicació a una conferència internacional celebrada a Luxemburg sobre el bilingüisme, Galí (1928), després d'analitzar els

factors socials que condicionen el bilingüisme a Barcelona, i els seus efectes en la vida escolar, conclou que és nociu i que els països i les persones unilingües són els normals.

Dels volums que componen les *Lliçons de llenguatge* del nostre autor (1931) ens interessa només el *Llibre del mestre*, que és on es contenen els coneixements lingüístics que Galí considera necessaris per a la tasca docent. En aquest volum, hi ha una crítica a les gramàtiques que parteixen del mot i no d'allò que primer percep l'infant, la frase; també hi ha una defensa de la llengua viva, parlada i dialectal, base de la qual s'ha de partir en l'escola, i no de la llengua literària; així mateix, hi trobem una reacció contra l'idealisme lingüístic extremat. El llenguatge és vist ací, de la mà de Bally, en la seua doble vessant biològica i social, sense oblidar, per descomptat, els aspectes pragmàtics de la comunicació. Encara hem de referir-nos al plantejament clar de les dicotomies saussureanes, d'una banda, i a les seues observacions sobre el comportament lingüístic dels infants, d'una altra.

Finalment, amb la seua *Introducció a la gramàtica* (1935-1937) i gràcies a l'influx rebut de *The Philosophy of Grammar*, de Jespersen (1924), Galí fa una digna contribució a la sintaxi i assenta un dels precedents - oblidats - del generativisme actual. Galí hi insisteix que parlem amb frases i no amb mots solts, explica les oracions complexes a partir de la incrustació de simples, exposa molt senzillament i amb altres paraules el que avui anomenaríem *transformacions, traces* o *performatius*, i usa per a l'exemplificació «frases desordenades» (= agramaticals i/o inacceptables).

En definitiva, podem afirmar que Galí va ser el lingüista més complet de l'època que hem estudiat. I amb tota seguretat, si la seua finalitat i la seua dedicació principal no s'haguessen concentrat en la pedagogia, hauríem tingut un lingüista català reconegut fora dels Països Catalans.

Bibliografia

- ALCOVER, ANTONI M.: *Bolletí del Diccionari de la Llengua Catalana*, volums I-XIV, Ciutat de Mallorca 1901-1926.
- ARAGÓ, RICARD: *La paraula*, Barcelona: Editorial Políglota, 1920.
- ARAGÓ, RICARD: *La paraula viva*, Barcelona: Editorial Políglota, 1924.
- ARENS, HANS: *La lingüística*, Madrid: Gredos, 1975 (1969).
- BADIA I MARGARIT, ANTONI M.: «Prefaci», in: P. FABRA, *Gramàtica de la llengua catalana*, Barcelona: Edicions Aqua, 1982, p. I-XI.
- BOFARULL, ANTONI DE: «La llengua catalana considerada històricament» (1857), in: *Escrits lingüístics*, Barcelona: Alta Fulla, 1987, 36-72.
- Butlletí de Dialectologia Catalana*, volums I-XVIII, Barcelona 1913-1930.
- CALVERAS, JOSEP: *La reconstrucció de llenguatge literari català*, Barcelona: Biblioteca Balmes, 1925.
- COROMINES, JOAN: «Pompeu Fabra» (1952), in: *Lleures i converses d'un fillòleg*, Barcelona: Club Editor, 1971, 393-417.
- FABRA, POMPEU: «Étude de phonologie catalane (Catalan oriental)», *Revue Hispanique* 4 (1897), 5-30.
- FABRA, POMPEU: «Les e toniques du catalan», *Revue Hispanique* 15 (1906), 9-23.
- FABRA, POMPEU: *Gramàtica de la llengua catalana* (1912), Barcelona: Aqua, 1982.
- FABRA, POMPEU: *Gramàtica catalana* (1956), Barcelona: Teide, 1978.
- FERRATER, GABRIEL: «Les gramàtiques de Pompeu Fabra» (1968), in: *Sobre el llenguatge*, Barcelona: Quaderns Crema, 1981.
- FUSTER, JOAN: *Literatura catalana contemporània*, Barcelona: Curial, 1972.
- GALÍ, ALEXANDRE: «Cómo medir la influencia del bilingüismo» (1928), in: *Oficina Internacional de Educación. El Bilingüismo y la Educación*, Bilbao: Espasa-Calpe, 1932, 125-146.
- GALÍ, ALEXANDRE: *Lliçons de llenguatge*, Barcelona: Editorial Pedagògica, 1931.
- GALÍ, ALEXANDRE: *Introducció a la gramàtica* (1935-37), Barcelona: Aymà, 1977.

- GINEBRA, JORDI (ed.): *Antoni de Bofarull. Escrits lingüístics*, Barcelona: Alta Fulla, 1987.
- Gran Enciclopèdia Catalana*, Barcelona 1974.
- GRIERA, ANTONI: «Introducció», in: *Atlas Lingüístic de Catalunya*, Barcelona: Ediciones La Polígrafa, 1966, vol. I (1923).
- JAKOBSON, ROMAN: «La lingüística amb relació a altres ciències» (1971), *Els Marges* 27/28/29 (1983), 81-108.
- JULIÀ, JOAN: *I Centenari del naixement de Pere Barnils i Giol (1882-1933)*, Lleida: Laboratori de Fonètica Experimental, 1982 [a].
- JULIÀ, JOAN: «Centenari del naixement del lingüista Pere Barnils», *Avui*, 20-11-82 (=1982 [b]), 28.
- LAMUELA, XAVIER i MURGADES, JOSEP: *Teoria de la llengua literària segons Fabra*, Barcelona: Quaderns Crema, 1984.
- MASCARÓ, JOAN: «Gabriel Ferrater i la tradició lingüística», *Els Marges* 31 (1984), 21-28.
- MEDINA, JAUME: «Karl Vossler i Catalunya», *Miscel·lània Joan Bastardas*, 1, Abadía de Montserrat 1989, 245-294.
- MOLLFULEDA, SANTIAGO: «La introducció de la doctrina saussureana en Espanya», *Revista Espanola de Lingüística* 13/2 (1983), 241-247.
- MONTOLIU, MANUEL DE: «El llenguatge com a fet estètic i com a fet lògic», *Institut d'Estudis Catalans*, 1921, 134-148.
- NICOLAU D'OLWER, LLUÍS: *Lingüística*, Diputació de Barcelona 1917.
- SERRANO, SEBASTIÀ: «Les idees lingüístiques d'En Carles Ribà» (1984), in: *Actes del Quart Col·loqui d'Estudis Catalans a Nord-Amèrica*, Abadía de Montserrat 1985, 257-264.
- SOLÀ, JOAN: *Pompeu Fabra, Sanchis Guarnier i altres escrits*, València: Tres i Quatre, 1984.
- VALLÈS, EMILI: *Apologia de la llengua catalana*, Barcelona 1916.
- VOSSLER, KARL: *Positivisme i idealisme en la ciència del llenguatge*, Barcelona 1917 (1904).
- YNGVE, VICTOR H.: *Linguistics as a Science*, Bloomington: Indiana University Press, 1986.